#SIGURNOST SE PRETPOSTAVLJA, ALI NE DOKAZUJE#

USKOK je ovog tjedna objavio nalaz vještačenja ilegalnog odlagališta u Gospiću: teški metali u tlu do stotinjak puta iznad dopuštenih vrijednosti i “vječne kemikalije” (PFAS) u podzemnim vodama nizvodno od lokacije. Do tog se otkrića došlo tek neovisnim kaznenim vještačenjem, ne redovnim nadzorom.

Na Kaštijunu se podzemne vode i tlo redovito prate, a Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije u svom godišnjem izvještaju za 2025. ne bilježi prekoračenja graničnih vrijednosti. No ta mjerenja imaju strukturni nedostatak: sva tri mjerna zdenca nalaze se unutar granica samog postrojenja, bez ijedne referentne točke izvan njega. Upravo je usporedba uzoraka prije i poslije lokacije u Gospiću razotkrila zagađenje. Kaštijun takvu usporedbu jednostavno ne provodi, pa se ono što bi ona mogla pokazati ne može ni potvrditi ni isključiti. Krški teren južne Istre dodatno povećava rizik brzog širenja onečišćenja do poljoprivrednog zemljišta i mora kao dva osnovna temelja gospodarskih aktivnosti.

Ističemo i da se pritom **na lokaciji Kaštijuna, suprotno uvjetima zaštite okoliša, odlaže oko 30.000 tona SRF-a, odnosno goriva iz otpada, a bale su položene izravno na tlo, bez nepropusne podloge, folije ili druge odgovarajuće zaštite tla.** Zastrašujuće je i da se na neadekvatnu podlogu **odlaže više od 14.000 tona ostataka metalne frakcije- također suprotno okolišnoj dozvoli.**

I to nije prvi put da je na Kaštijunu utvrđen problem povezan s takvim načinom skladištenja: Radna grupa za civilni nadzor još je 25. studenoga 2022. prijavila Inspekciji nezakonito odlaganje metalne frakcije na neuređenoj otvorenoj površini, a nakon što je uz hrpu uočena tekućina nepoznatog porijekla, neovisna analiza površinske vode pokazala je onečišćenje i višestruka prekoračenja dopuštenih vrijednosti – pojedinih onečišćujućih tvari čak do 30 puta iznad dopuštenog. Zato je strah građana razumljiv.

Isti obrazac vidljiv je i u zraku: **Kaštijun godinama ističe da je zrak u okolici “prve kategorije”,** odnosno čist ili neznatno onečišćen. Ta ocjena vrijedi za zakonski propisane parametre poput NO_2, PM čestica ili H_2S no ne mijenja činjenicu da građani u okolnim naseljima svakodnevno, posebno ljeti, trpe neizdrživ smrad. Formalna kategorija zraka i stvarno iskustvo života pored postrojenja očito su dvije različite stvari.

Nisu vršena neovisna vještačenja, ali se možemo pitati je li Kaštijun već danas još jedan neotkriveni “Gospić”. Bilo kakvim dodatnim postrojenjima obrade otpada, rizik takvog nalaza bi dodatno pojačali.

Kaštijun već preopterećen - sušara fekalnog mulja ne dolazi u obzir

Osim toga, gradonačelnik Pule Peđa Grbin je prošli tjedan najavio da će se kroz izmjene prostornog plana grada Pule predvidjeti nova lokacija za kompostanu, iako je prema važećem prostornom planu kompostana predviđena na Kaštijunu. Ovo je dobra vijest, i pozdravljamo je. No postavlja se pitanje: ako je jasno da Kaštijun ne može podnijeti još jedno postrojenje, zašto se onda na posljednjoj sjednici Gradskog vijeća najavljivalo da će sušara fekalnog mulja ipak doći upravo tamo? Očekujemo da se ista logika koja vodi traženju druge lokacije za

Phoca PDF

kompostanu primijeni i na sušaru. Kaštijun je već sada preopterećen, a građani južne Istre to osjećaju svaki dan kroz smrad koji se širi u okolna naselja i sve do najudaljenijih otoka južne Istre.
Gotovo je nevjerojatno i da Istarska županija, uz svu hitnost situacije, do danas nije donijela Plan gospodarenja otpadom, dokument koji je prema zakonu trebala usvojiti još u siječnju 2024. godine. Bez njega ne postoji jasna, planska odluka o tome gdje trebaju biti kompostana, bioplinsko postrojenje, sušara mulja i druga nedostajuća infrastruktura. Rezultat je da, kad god zatreba novo postrojenje, prvi i jedini prijedlog automatski postane Kaštijun. Dok god tog plana nema, svaka će se nova potreba gurati na istu, već zasićenu lokaciju.
Kaštijun ne može biti odgovor na svaku potrebu za novom infrastrukturom u Istri.

Građani južne Istre zaslužuju plan, a ne stihiju, i zaslužuju da postojeće postrojenje, ako već mora ostati tu gdje je, počne raditi kako propisuje njegova dozvola za rad.
To više nije pitanje samo upravljanja otpadom, nego pitanje odgovornosti prema prostoru, ljudima koji uz Kaštijun žive i okolišu koji se ne može zaštititi naknadno, kada šteta već nastane. Nakon iskustva Gospića, institucije ne bi trebale čekati da neovisno vještačenje jednog dana pokaže ono što se danas moglo i moralo provjeriti.

Za Radnu grupu za civilni nadzor na radom tvrtke Kaštijun d.o.o., Ivo Lorencin, Diana Dropulić, Ozren Grbavčić, Goran Zgrablić, Irena Burba. (iPress)

Phoca PDF

Phoca PDF